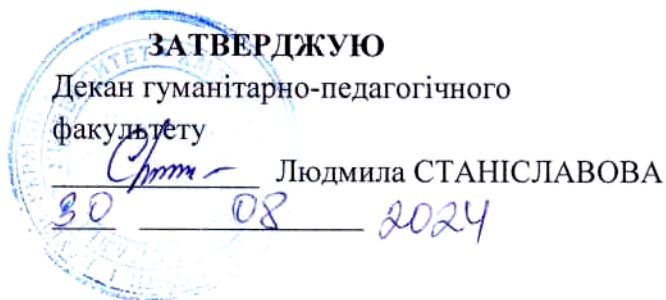

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Гуманітарно-педагогічний факультет

Кафедра технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва

СИЛАБУС

Навчальна дисципліна Арт-педагогіка та арт-терапія в інклюзивній освіті
Рівень вищої освіти Другий (магістерський)

Загальна інформація

Позиція	Зміст інформації
Викладач	Хренова Вікторія Валеріївна
Профайл викладача	https://tpodm.khmnu.edu.ua/naukova-diyalnist/pedagogichna-diyalnist-hrenova-viktoriya-valeriyivna/
Е-mail викладача	khrenovav@khmnu.edu.ua
Контактний телефон	098-297-73-23
Сторінка дисципліни в ІСУ	https://msn.khmnu.edu.ua/enrol/index.php?id=8411
Консультації	Очні: за розкладом онлайн: за необхідністю та попередньою домовленістю

Загальна характеристика дисципліни

Статус дисципліни	Форма навчання	Загальний обсяг		Кількість годин						Курсовий проект	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота, в т.ч. ІРС			залік	іспит
		Кредити ЄКТС	Години	Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття					
В	Д	4,0	120	54	18		36		66			+	
В	З	4,0	120	12	4		8		108			+	

Анотація навчальної дисципліни

Дисципліна «Арт-педагогіка та арт-терапія в інклюзивній освіті» спрямована на формування у студентів теоретичних знань з арт-педагогіки та арт-терапії, вироблення базових практичних навичок щодо організації та проведення арт-терапевтичних технік в роботі з дітьми та молоддю, людьми з особливими освітніми потребами.

Анотація навчальної дисципліни

Дисципліна «Арт-педагогіка та арт-терапія в інклюзивній освіті» спрямована на формування у студентів теоретичних знань з арт-педагогіки та арт-терапії, вироблення базових практичних навичок щодо організації та проведення арт-терапевтичних технік в роботі з дітьми та молоддю, людьми з особливими освітніми потребами. Ознайомлення слухачів із принципами та нормами індивідуальної та групової арт-терапевтичної роботи.

Дисципліна викладається для денної та заочної форм навчання. При викладанні дисципліни використовуються активні і творчі форми проведення занять, зокрема оглядові лекції (для студентів заочної форми навчання), тренінги, майстер-класи.

Мета і завдання дисципліни

Мета дисципліни. Формування загальних та професійних компетентностей майбутнього фахівця через оволодіння основами арт-педагогіки та арт-терапії.

Завдання дисципліни. Оволодіння студентами базовими поняттями, знаннями про основні тенденції розвитку арт-педагогіки та арт-терапії, сучасними арт-методиками і технологіями; опанування навичками їх застосування в роботі з дітьми та молоддю, людьми з особливими освітніми потребами, усвідомлення переваг арт-педагогіки як складової педагогічного дозвілля.

Очікувані результати навчання

Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: **володіти** базовими поняттями арт-педагогіки та арт-терапії, науковими засадами організації арт-педагогічної та арт-терапевтичної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами; **знати** основні форми та напрямки арт-терапії, арт-методики; **розуміти** символіку форм, ліній та кольорів в арт-терапії; **здійснювати** аналіз та загальну інтерпретацію творчого продукту; **використовувати** сучасні арт-методики і технології в в роботі з дітьми та молоддю, людьми з особливими освітніми потребами.

Тематичний і календарний план вивчення дисципліни

Таблиця 3 – Тематичний і календарний план вивчення дисципліни

№ тижня	Тема лекції	Тема практичного заняття	Самостійна робота студентів		
			Зміст	Год.	Література
1	2	3	4	5	6
1	Історичні передумови застосування арт-педагогіки та арт-терапії у практиці роботи з людьми, які мають проблеми у розвитку	Вивчення основних теоретичних проблеми арт-педагогіки та арт-терапії	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до виконання та презентації результатів ПРН№1	3	[1-4; 6-10; 23-16; 30; 45]
2		Організація арт-терапевтичного процесу	Підготовка до виконання та презентації результатів ПРН№2	2	[1-4]
3	Підходи та концепції арт-терапії та арт-педагогіки в контексті роботи з відхиленнями у розвитку	Психоаналітичні засади арт-терапії	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до виконання та презентації результатів ПРН№3	3	[1-4; 6-10; 35; 38; 39; 47; 54-57]

1	2	3	4	5	6
4		Техніки і прийоми арт-терапії	Підготовка до виконання та презентації результатів ПР№4	2	[1-13; 29; 32; 33; 41; 44; 48-51]
5	Терапевтичний контент арт-педагогіки у спеціальній та інклюзивній освіті	Арт-терапевтичне заняття на тему: «Моє минуле, сьогодення і майбутнє»	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до виконання та презентації результатів ПР№5	3	[1-4; 6-10; 36; 42; 43; 50; 52]
6		Арт-терапевтичні техніки роботи з емоціями та почуттями	Підготовка до виконання ПР№6	3	[3; 27; 55; 56]
7	Діагностичний аспект арт-методів в інклюзивній практиці	Арт-терапевтичні техніки роботи з емоціями та почуттями	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до виконання та презентації результатів ПР№6. Підготовка до ТК№1	10	[1-4; 6-10; 27; 49; 55; 56]
8		Арт-терапевтичні техніки роботи з Я-концепцією (самоповага, самоприйняття, самооцінка, самоцінність)	Підготовка до виконання ПР№7	3	[3; 37]
9	Види арт-методів, прийоми, образотворчі засоби та матеріали	Арт-терапевтичні техніки роботи з Я-концепцією (самоповага, самоприйняття, самооцінка, самоцінність)	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до виконання та презентації результатів ПР№7	3	[1-4; 6-10; 37]
10		Арт-терапевтичні техніки роботи з мотивацією та цілепокладанням	Підготовка до виконання ПР№8	3	[3]
11	Арт-методи у навчанні та вихованні здобувачів в інклюзивному просторі	Арт-терапевтичні техніки роботи з мотивацією та цілепокладанням	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до виконання та презентації результатів ПР№8	3	[1-4; 6-10; 16-19]
12		Арт-терапевтичні техніки роботи з картиною світу та ціннісно-сисловою сферою	Підготовка до виконання ПР№9	3	[3]

1	2	3	4	5	6
13	Арт-методи організації позаурочної інклюзивної діяльності	Арт-терапевтичні техніки роботи з картиною світу та ціннісно-сисловою сферою	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до виконання та презентації результатів ПРН№9	3	[1-10; 22; 20]
14		Арт-терапевтичні техніки роботи зі стосунками (дитячо-батьківськими, сімейними, парними)	Підготовка до виконання ПРН№10	3	[3; 22; 26]
15	Інклюзивний простір застосування арт-методів у роботі з дорослими	Арт-терапевтичні техніки роботи зі стосунками (дитячо-батьківськими, сімейними, парними)	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до виконання та презентації результатів ПРН№10	3	[1-4; 6-10; 22; 26; 31]
16		Арт-терапевтичні техніки роботи з жіночністю	Підготовка до виконання та презентації результатів ПРН№11	3	[3]
17	Арт-методи у навчанні та формуванні інтелектуаль-них навичок, вихованні та розвитку життєвих навичок дітей та підлітків з ООП	Групова арт-терапія: арт-терапевтичні техніки роботи з груповими процесами та тимблдингом	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до виконання ПРН№12	3	[1-4; 6-10; 21]
18		Групова арт-терапія: арт-терапевтичні техніки роботи з груповими процесами та тимблдингом	Підготовка до виконання та презентації результатів ПРН№12. Підготовка до ТК№2	10	[3; 15]

Примітка*: Лекції проводяться через тиждень, практичні заняття – щотижня по дві години

Політика дисципліни

Організація освітнього процесу з дисципліни відповідає вимогам положень про організаційне і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу та навчальному плану. Здобувач зобов'язаний відвідувати лекції і практичні заняття згідно з розкладом, не запізнюватися на заняття, домашні завдання виконувати відповідно до графіка. Пропущене практичне заняття здобувач зобов'язаний опрацювати самостійно у повному обсязі і відзвітувати перед викладачем не пізніше, ніж за тиждень до чергової атестації. До практичних занять здобувач має підготуватися за відповідною темою і проявляти активність. Набуті здобувачем знання з дисципліни або її окремих розділів у неформальній освіті зараховуються відповідно до Положення про порядок перезарахування результатів навчання у ХНУ (<https://khmnu.edu.ua/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnoi-diialnosti/>). При виконанні практичних робіт з дисципліни здобувач має дотримуватися політики доброчесності. У разі виявлення плагіату, згідно Положення про дотримання академічної доброчесності в Хмельницькому національному університеті

(<https://khmnu.edu.ua/wp-content/uploads/normatyvni-dokumenty/ustanovchi/kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti-2020.pdf>), роботу буде повернено на доопрацювання та повторне проходження оцінювання.

Критерії оцінювання результатів навчання

Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за **чотирибальною** шкалою відповідно до Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих **позитивно** з урахуванням коефіцієнта вагомості. Вагові коефіцієнти змінюються залежно від структури дисципліни і важливості окремих видів її робіт.

Поточний контроль здійснюється під час лекційних та практичних занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком навчального процесу. Оцінка, яка виставляється за практичне заняття, складається з таких елементів: усне опитування студентів перед допуском до виконання практичної роботи; знання теоретичного матеріалу з теми; вільне володіння студентом термінологією і уміння обґрунтувати прийняті в ході виконання завдань практичної роботи рішення; своєчасна презентація результатів практичної роботи.

При цьому використовуються методи поточного контролю: усне опитування перед допуском до практичного заняття; презентація результатів практичної роботи; тестовий контроль теоретичного матеріалу з теми.

Підсумкова семестрова оцінка встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу. Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється тестуванням.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів *денної* форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота												Контрольні заходи		Семестровий контроль, залік		
Практичні роботи №:												Тестовий контроль				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	T1-3	T4-9			
ВК*:												0,7		0,3		За рейтингом

Умовні позначення: Т – тема дисципліни; ВК – ваговий коефіцієнт.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів *заочної* форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота				Самостійна, індивідуальна робота		Контрольні заходи	Семестровий контроль, залік
Практичні роботи №:				Контрольна робота		Тестовий контроль	
1	2	3	4	Якість виконання	Оцінка за захист	T1-9	
ВК*:				0,5	0,1	0,1	За рейтингом
						0,3	

Оцінювання тестових завдань

Тематичний тест для кожного студента складається з двадцяти п'яти тестових завдань, кожне з яких оцінюється одним балом. Максимальна сума балів, яку може набрати студент, складає 25.

Тестові завдання для кожного студента випадково генеруються із загального банку питань у середовищі для навчання Moodle. Оцінювання відповідей студента здійснюється

в автоматичному режимі. Оцінювання здійснюється за **чотирибальною** шкалою. Сума балів пропорційна кількості правильних відповідей. Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється студенту, представлена у нижченаведеній таблиці.

Сума балів за тестові завдання	1–13	14–16	17–22	23–25
Оцінка за 4-бальною шкалою	2	3	4	5

На тестування відводиться 30 хвилин. Правильні відповіді студент записує у талоні відповідей. Студент може також пройти тестування і в он-лайн режимі у модульному середовищі для навчання MOODLE. При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю.

Тестове поле для контролю для студентів заочної форми складається з сорока тестових завдань, кожне з яких оцінюється одним балом. Максимальна сума балів, яку може набрати студент, складає 40. Оцінювання здійснюється за **чотирибальною** шкалою.

Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється студенту:

Сума балів за тестові завдання	1–23	24–29	30–37	38–40
Оцінка за 4-бальною шкалою	2	3	4	5

На тестування відводиться 45 хвилин. Правильні відповіді студент записує у талоні відповідей. Студент може також пройти тестування і в он-лайн режимі у модульному середовищі для навчання MOODLE.

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу. Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС наведені у таблиці.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ECTS	Інституцій на шкала балів	Інституцій на оцінка	Критерії оцінювання	
A	4,75-5,00	5	Зараховано	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок.
B	4,25-4,74	4		Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками.
C	3,75-4,24	4		Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками.
D	3,25-3,74	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією.
E	3.00-3,24	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00-2,99	2	Незараховано	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00-1,99	2		Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни.

Питання для підсумкового контролю з дисципліни

1. Охарактеризуйте використання різних видів мистецтва з метою лікування та лікування душі в давні часи.
2. Коротко охарактеризуйте одне з основних понять в етиці Піфагора.
3. Коли та ким було введено поняття арт-терапії?
4. Дайте визначення арт-методів та назвіть їх основну мету.

5. На початку свого розвитку як галузі психотерапії, арт-терапія відображала погляди яких напрямів психології?
6. Виділіть ряд особливостей групового методу арт-терапії.
7. Які окремі форми арт-терапії виділяються дослідниками?
8. Охарактеризуйте значимість і переваги методів арт-терапії та арт-педагогіки перед іншими психокоррекційними методами.
9. Як Ви розумієте фразу «образотворча діяльність у багатьох випадках дозволяє обходити «цензуру свідомості»? Обґрунтуйте відповідь.
10. З якого періоду робилися спроби осмислення творчості видатних художників і пацієнтів?
11. Хто з відомих психотерапевтів минулого присвятив ряд робіт дослідженню природи образотворчого мистецтва та творчості відомих митців?
12. Хто з дослідників зробив оригінальний внесок у розвиток психоаналітичних досліджень мистецтва?
13. Як називається книга Маргарет Наумбург?
14. Існує безліч підходів, між якими немає єдиної думки щодо факторів і механізмів терапевтичного взаємодії в процесі арт-терапії. Існують різні обґрунтування ефективності методів арт-терапії з погляду цих підходів. Наведіть їх приклади.
15. Коротко охарактеризуйте чотири основні психотерапевтичні моделі, що дають початок різним арт-терапевтичним підходам.
16. Перерахуйте та коротко охарактеризуйте психотерапевтичні фактори впливу в арт-терапії (те, що має цілющий ефект).
17. Обґрунтуйте твердження, що арт-терапевтичні техніки можуть мати велике значення як одна з форм психологічного супроводу та психологічної реабілітації дітей з особливостями розвитку.
18. На яких двох рівнях впливає особистість арт-терапія?
19. Перерахуйте та коротко охарактеризуйте форми терапії творчості.
20. Ізотерапевтична робота передбачає використання різних образотворчих матеріалів, перерахуйте їх.
21. Охарактеризуйте особливості пісочної терапії, глинотерапії та тістопластики.
22. Дайте характеристику методу психологічної корекції різних станів за допомогою ляльок.
23. Опишіть потенціал мандалотерапії у роботі з проблемами дітей та підлітків.
24. Як називається один із напрямків арт-терапії, що є прекрасним способом організації внутрішнього діалогу між свідомою та несвідомою людиною? Коротко охарактеризуйте цей напрямок.
25. Опишіть новий арт-напрямок.
26. У психології існують різні уявлення про механізми арт-терапевтичної дії, вони також складають своєрідний терапевтичний контент арт-методів, виділіть їх основні групи.
27. Що є основним діагностичним матеріалом у арт-терапії?
28. Що зближує арт-терапію із проєктивними малюнковими тестами?
29. Виділіть три групи досліджень, присвячених аналізу образотворчої продукції (за Пурніс Н.Є.)
30. Що відносять до арт-терапевтичних технік діагностування?
31. Дайте визначення техніці рисунку.
32. Опишіть енергетичне фрактальне малювання як один із діагностичних методів.
33. У чому суть методу? Наведіть головне завдання методу фрактального малювання.
34. Опишіть інтерпретацію малюнків як важливий аспект у арт-діагностиці.
35. Наведіть елементарні інструкції з техніки обговорення образотворчого матеріалу, які відображають суть та важливість арт-терапевтичного обговорення.
36. Назвіть та коротко опишіть види арт-методів за активністю впливу.
37. Виділіть два види арт-методів, що розрізняються за змістовною структурою.
38. Охарактеризуйте арт-методи, що виділяються за типами психологічного корекційного впливу.
39. Назвіть види арт-методів на підставі варіанта процедури застосування.
40. За типом застосованості до певного виду діяльності чи мистецтва виділяють ігрові, імпровізаційні, образотворче-прикладні, музично-образотворчі методи. Коротко охарактеризуйте кожен із них.

41. На які два підвиди діляться образотворче-прикладні методи? Коротко опишіть обидва підвиди методів.
42. Виділіть основні найнеобхідніші образотворчі засоби та матеріали.
43. Охарактеризуйте специфіку арт-педагогічних засобів.
44. Перерахуйте загальні прийоми арт-педагогіки.
45. Визначте специфіку роботи з підлітками на основі арт-методів.
46. Виділіть переваги групової роботи в арт-терапії за М. Лібманом.
47. Опишіть метод роботи, наданий представником феноменологічного підходу М. Бетенські.
48. Наведіть основні принципи, шаблі методу М. Бетенські.
49. Охарактеризуйте основний метод у арт-педагогіці з підлітками.
50. Наведіть структуру побудови занять з арт-терапії, описану в методичній скарбничці на цю тему.
51. У яких випадках у арт-педагогіці застосовується проблемно-діалоговий метод.
52. Перерахуйте питання зі списку ключових питань для оцінки внутрішньогрупових відносин підлітків у процесі створення членами групи спільної художньої роботи.
53. Що дає участь арт-терапевта (або будь-якого іншого фахівця, який володіє арт-методами) у груповому арт-терапевтичному процесі як зовнішнього спостерігача?
54. Вкажіть додаткові переваги групового застосування арт-методів.
55. Наведіть специфіку застосування арт-методів за певних особливостей розвитку.
56. Що має бути у фокусі арт-терапевтичного процесу під час роботи з підлітками, які мають синдром Дауна.
57. Які потреби покликані реалізувати арт-методи у навчанні та вихованні старшокласників?
58. Сформулюйте значення арт-методів у формуванні особистості майбутніх спеціалістів.
59. Коротко охарактеризуйте метод «присутньої арт-терапії». Хто є розробником цього?
60. Охарактеризуйте специфіку застосування арт-методів у роботі зі старшокласниками.
61. Опишіть метод арт-терапевтичного малювання на вільні теми.
62. У чому полягає практика творчої присутності?
63. Які терапевтичні чинники стають значущими при груповій роботі із застосуванням арт-методів у старших класах?
64. Люди з ОВП, зазвичай, випадають із життя суспільства, що негативно впливає на соціальне становище цієї людини. У зв'язку із цим, що є основним завданням соціально-реабілітаційної роботи з ними?
65. У чому важливість арт-терапії для людей, які через фізичні чи психічні особливості свого стану соціально дезадаптовані та обмежені у соціальних контактах?
66. Що необхідно враховувати у арт-терапевтичній роботі з особами з обмеженими можливостями?
67. Перерахуйте низку особливостей арт-терапевтичної роботи з особами з обмеженими можливостями.
68. Обґрунтуйте твердження про те, що позаурочна діяльність відіграє важливу роль в інклюзивних освітніх закладах.
69. Якими двома формами представлено позаурочну діяльність у школі?
70. Найбільш оптимальні умови для розвитку та оздоровлення дітей засобами мистецтва склалися у позаурочній діяльності, які види діяльності використовуються педагогами?
71. У чому специфіка позаурочної діяльності щодо застосування арт-методів?
72. Які автори розглядали важливі проблеми особистісного, емоційного розвитку на художній діяльності?
73. Що доцільніше, за свідченням Лебедевої Л.Д. (що розробила практику арт-терапії в педагогічному контексті) у корекції проблем особистісного розвитку?
74. Яка техніка оптимальна у подоланні психологічних бар'єрів, негативних переживань, побоювань, у знятті емоційного напруження, тривожності? Коротко опишіть її.
75. Виділіть переваги колективної позаурочної роботи із застосуванням арт-методів.
76. Охарактеризуйте спосіб «загального твору історій», виділіть його переваги в організації позаурочної діяльності.
77. На чому робиться акцент у корекційно-розвивальних програмах позаурочної діяльності?

78. Наведіть приклади реально існуючих програм позаурочної діяльності з досвіду вчителів інклюзивної школи.
79. Вкажіть можливості арт-методів та арт-технік у розвитку креативності та інтелектуальних здібностей дітей та підлітків.
80. Виділіть умови, що стимулюють розвиток креативності.
81. Назвіть важливу форму організації масової арт-педагогічної діяльності, спрямовану на розвиток креативності та інтелектуальних здібностей. Коротко охарактеризуйте її.
82. У чому полягає завдання застосування комп'ютера у процесі мистецько-творчого розвитку дітей?
83. Назвіть переваги техніки квілінг у роботі з підлітками, які мають ООП.
84. Розкажіть про можливості комп'ютерних арт-педагогічних програм (про досвід Київської дитячої Академії мистецтв) у формуванні інтелектуальних навичок та здібностей учнів.
85. Обґрунтуйте користь занять із застосуванням аплікації для дітей з ООП.
86. Важливою формою організації масової арт-педагогічної діяльності, спрямованої на розвиток креативності та інтелектуальних здібностей, є ізо студія. Обґрунтуйте її значення для розвитку інтелектуальних навичок дитини.
87. Обґрунтуйте цитату М. В. Осоріна щодо моделі світу дитини.
88. Що спільною метою інклюзивного освіти?
89. Що в аспекті формування життєвих навичок можуть зробити арт-методи?
90. Які якості, вміння та навички, окрім особистісних та інтелектуальних, можуть сформуватися на основі арт-методів та технік?
91. У формуванні життєвих навичок переважно арт-терапія містить для організації повноцінного життя людей з обмеженими можливостями. Знайди та проаналізуйте статті, навчально-методичні посібники, які описують досвід застосування методів у цьому руслі.
92. Значним потенціалом арт-терапії її методи мають і в плані роботи з соціально неблагополучними групами населення, наведіть приклади робіт, які написані у цьому руслі.
93. Доведіть, що у виховному аспекті арт-методи сприяють гармонійній поведінці (можна використовувати факти та матеріали з життя, літератури, преси тощо).
94. Знайдіть та проаналізуйте матеріал про досвід зарубіжних країн щодо застосування методів у спеціалізованих та загальноосвітніх школах (з дітьми, які мають певні емоційні та поведінкові порушення, а також проблеми у вихованому навчанні).
95. Що є головною метою освіти дітей з проблемами розумового та фізичного розвитку?
96. Наведіть приклади застосування різних напрямів та методів арт-терапії та педагогіки при організації навчання дітей та підлітків з ООП у масових освітніх установах.

Рекомендована література

Основна

1. Вознесенська О., Мова Л. Арт-терапія в роботі практичного психолога: використання арт-технологій в освіті / О. Вознесенська, Л. Мова. – К.: Шкільний світ, 2007., – 119 с.
2. Ільченко І.С. Арт-терапія: навчальний посібник для студентів / І.С. Ільченко. – Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2013. – 150 с.
3. Калька Н., Ковальчук З. Практикум з арт-терапії: навч.-метод. посібник. Ч. 1. / Н. Калька, З. Ковальчук. – Львів : ЛьвДУВС, 2020. – 232 с.
4. Колпакчи О.С. Арт-терапія: курс лекцій: навчальний посібник / О.С. Колпакчи. – Бердянськ: БДПУ, 2017. – 322 с.

Додаткова

1. Використання арт-педагогічних технологій в позашкільних освітніх закладах <https://vseosvita.ua/library/vikoristanna-art-pedagogicnih-tehnologij-v-pozaskilnih-osvitnih-zakladah-215800.html>
2. Арт-педагогіка та арт-терапія у спеціальній та інклюзивній освіті [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://psih.pp.ua/art-terapevtichnoyi-tehnologiyi-v-spetsialniy-i-inklyuzivniy-osviti-vidi-art-terapiyi.html>
3. Артпедагогіка як наука: зміст, суть, значення та форми впровадження [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/943/1/Roman_Pavlyuk_PA_17_FLMD_PI.pdf
4. Арт-педагогіка як інноваційна технологія особистісно орієнтованого навчання та

- виховання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://akord.at.ua/publ/statti_2/art_pedagogika_jak_innovacijna_tekhnologija_osobistisno_orientovanog_o_navchannja_ta_vikhovannja/3-1-0-4
5. Методи арт-педагогіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://studopedia.com.ua/1_53317_metodi-art-pedagogiki.html
6. Методи арт-педагогіки в освітньому процесі учнів з особливими потребами у закладі професійно-технічної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/254065/251332>
7. Арт-терапія у зарубіжній науковій традиції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/18274/1/%D0%90%D0%A0%D0%A2-%D0%A2%D0%95%D0%A0%D0%90%D0%9F%D0%86%D0%AF%20%D0%A3%20%D0%97%D0%90%D0%A0%D0%A3%D0%91%D0%86%D0%96%D0%9D%D0%86%D0%99%20%D0%9D%D0%90%D0%A3%D0%9A%D0%9E%D0%92%D0%86%D0%99%20%D0%A2%D0%A0%D0%90%D0%94%D0%98%D0%A6%D0%86%D0%87.pdf>
8. Арт-терапія як ефективний метод роботи з дорослими і дітьми [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://naurok.com.ua/stattya-art-terapiya-yak-efektivniy-metod-roboti-z-doroslimi-i-ditmi-142248.html>
9. Арт-терапія: лікування мистецтвом [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://osvita.ua/school/method/teacher/2624/>
10. Арт-терапія як засіб психосоціального відновлення особистості [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://lib.iitta.gov.ua/706825/1/%D0%90%D1%80%D1%82-%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%BF%D1%96%D1%8F%20%D1%8F%D0%BA%20%D0%B7%D0%B0%D1%81%D1%96%D0%B1%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE-%D1%81%D0%BE%D1%86%D0%B8%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96-%D0%92%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81%D0%B5%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B02016.pdf>
11. Арттерапія: техніки підтримки психологічного здоров'я [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://osvitanova.com.ua/posts/5051-artterapiia-tekhniki-pidtrymky-psykholohichnoho-zdorovia>
12. Арт-терапія як один із засобів естетотерапії в корекційно-педагогічній роботі дефектолога [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/2894>
13. Арт-терапія як засіб формування психологічної стійкості у дітей молодшого шкільного віку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/56-dvadtsyat-shosta-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/676-art-terapiya-yak-zasib-formuvannya-psikhologichnoji-stijkosti-u-ditej-molodshogo-shkilnogo-viku>
14. Арттерапія як засіб психологічної допомоги молодшим школярам з порушеннями емоційної сфери [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.inforum.in.ua/conferences/23/68/538>
15. Арт-терапія як метод психокорекції та інноваційних психолого-педагогічних технологій особистості [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/grail-of-science/article/view/16563/14761>
16. Власюк М. Арт-терапія : лікування мистецтвом / М. Власюк // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2008. – № 7/8. – С. 90.
17. Вознесенька О.Л., Лазоренко Б.П. Групи взаємодопомоги: соціалізація через розвиток творчого потенціалу. Методичний посібник для фахівців, які працюють у групах взаємодопомоги, створених при Консультативних пунктах «Довіра» центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Частина 2 / О.Л. Вознесенька, Б.П. Лазоренко, О.І. Пилипеико, та інш. – К.: Видавничий дім «Каліта», 2005. – 168 с.
18. Вознесенька О. Арт-терапії сім'ї / О. Вознесенька // Психолог. Шкільний світ. – 2005. – № 39. – С. 9–14.
19. Вознесенька О. Особливості арт-терапії як методу / О. Вознесенька // Психолог. Шкільний світ. – 2005. – № 39. – С. 5–8.
20. Вознесенька О. Простір арт-терапії: можливості й перспективи : Друга

міждисциплінарна науково-практична конференція / О. Вознесенська // Психолог. Шкільний світ. – 2005. – № 39. – С. 2–4.

21. Вознесенська О. Шляхом арт-терапії у пошуках натхнення / О. Вознесенська // Психолог. – 2011. – № 17. – С. 3–5.

22. Вознесенська О. Арт-терапевтична майстерність : радість й розвиток для всієї сім'ї / О. Вознесенська, М. Сидоркіна // Психолог. Шкільний світ. – 2008. – № 1. – С. 24–26.

23. Галіцина Л. Корекція страхів : [цикл занять методами арт-терапії] / Л. Галіцина // Психолог. – 2015. – № 17/18. – С. 60–68.

24. Деркач О. Арт-терапія на допомогу школі / О. Деркач // Мистецтво та освіта. – 2010. – № 2. – С. 25–28.

25. Дутчак У. Арт-терапія як засіб естетичного виховання підлітків / У. Дутчак // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка / редкол.: А. Вихрущ, В. Кравець, В. Мадзігон [та ін.] – Тернопіль : ТНПУ, 2006. – № 5. – С. 134–139.

26. Енциклопедичний словник з арт-терапії / О.Л. Вознесенська, О.М. Скар, О.А. Бреусенко-Кузнєцов, О.О. Деркач, Л.В. Мова та ін. ; за заг. наук. ред. О.Л. Вознесенської, О.М. Скар. – К. : Видавець ФОП Назаренко Т. В., 2017. – 312 с.

27. Животенко, Л. Арт-терапія як інноваційна технологія у позашкільному навчальному закладі / Л. Животенко // Психолог дошкілля. – 2016. – № 1. – С. 4–8.

28. Зборюк Т.П. Арт-терапевтичні технології у психокорекційній практиці / Т.П. Зборюк // Шкільному психологу. Усе для роботи. – 2010. – № 4. – С. 23–31.

29. Кондрицька О.І. До проблеми особистісно-орієнтованого виховання дитини засобами арт-терапії / О.І. Кондрицька // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського. – 2004. – Вип. 12. – С. 41–46.

30. Куртішова І. Арт-терапія для дітей : майстер-клас для педагогів / І. Куртішова // Психолог дошкілля. – 2015. – № 7. – С. 24–26.

31. Медитативний живопис [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.wiki.uk-ua.nina.az/%D0%9C%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%B6%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D0%BF%D0%B8%D1%81.html

32. Міщиха Л.П. Психологія творчості: навчальний посібник / Л.П. Міщиха. – Івано-Франківськ: Гостинець, 2007. – 448 с.

33. Михайлова І.В. Особливості використання методів арт-терапії в психокорекції турботи про себе в ранній юності / І.В. Михайлова // Практична психологія та соціальна робота. – 2014. – № 7. – С. 40–43.

34. Осадчук Л. «Швидка допомога» : мистецтво оригамі / Л. Осадчук // Психолог. Шкільний світ. – 2005. – № 41. – С. 28–30.

35. Осадчук, Л. Спосіб життя оригамі. Оригамі в педагогіці й арт-терапії / Л. Осадчук // Психолог. – 2007. – № 18/19. – С. 39–43.

36. Простір арттерапії: творчість як задзеркалля реальності: матеріали XVII Міжнародної міждисциплінарної наук.-прак. Конф. (м. Київ, 27–29 лютого 2020 р.) / [за наук. ред. Л.А. Найдьонові, О.Л. Вознесенської, О.М. Скар]. – Київ : ФОП Назаренко Т.В., 2020. – 203 с.

37. Психолого-педагогічна допомога особистості засобами арттерапії : міжнародна колективна монографія / за заг. ред. Т.А. Ткачук, Н.О. Бочаріна / – Переяслав (Київ.обл.) : Домбровська Я.М., 2020. – 237 с.

38. Психологія творчості: конспект лекцій / Укладач О.А. Кривопишина. – Суми: Вид-во СумДУ, 2009. – 81 с.

39. Психологія творчості: конспект лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності 015 «Професійна освіта» (015.37 Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології), денної та заочної форми навчання; упоряд. Є.Л. Скворчевська – Харків: ДБТУ, 2022. – 138с.

40. 5 вправ з арттерапії для відновлення ресурсу вчителя [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://nus.org.ua/articles/5-vprav-z-artterapiyi-dlya-vidnovlennya-resursu-vchytelya/>

41. Різні підходи до визначення арт-терапії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/15891/1/%D0%91%D1%96%D0%B4%D0%B0%2C%2014-19.pdf>

42. Рибак О. Арт-терапія в роботі з розумово відсталими дітьми / О. Рибак, Є. Пархомчук, Т. Шлапацька // Дефектолог. – 2015. – № 4. – С. 7–9.

43. Скар О. Арт-терапевтична техніка «колаж» у роботі психолога / О. Скар //

Психолог. Шкільний світ. – 2009. – № 9. – С. 12–14.

44. Соціально-психологічна допомога дітям вимушених переселенців засобами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : арт-терапії <https://dspu.edu.ua/hsci/wp-content/uploads/2018/02/017-46.pdf>

45. Терлецька Л.Г. Арт-терапія як метод дослідження творчого аспекту психічного здоров'я особистості / Л.Г. Терлецька // Психологічна газета. – 2006. – № 1. – С. 3–14.

46. Ткачук О.В. Психологія художніх здатностей: моногр. / О.В. Ткачук. – Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2012. – 372 с.

47. Черкашина Д. Кольорові емоції : використання елементів арт-терапії в роботі практичного психолога ДНЗ / Д. Черкашина // Психолог дошкілля. – 2014. – № 5. – С. 23–31.

48. Чернявська О. Сприйняття кольору дітьми / О. Чернявська // Психолог. Шкільний світ. – 2007. – № 17. – С. 25–27.

49. Шестопалова О.П. Художня творчість та арт-терапія в роботі експериментального навчального закладу / О.П. Шестопалова // Світ виховання. – 2010. – № 1. – С. 10–16.

50. Шитікова М. Пластилінові етюди : [арт-терапія] / М. Шитікова // Психолог. Шкільний світ. – 2013. – № 3. – С. 52–53.

51. Як абстрактний живопис допомагає заспокоїтися [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://suspilne.media/80320-art-terapia-dla-zaspoekoenna-ak-hersonciv-navcaut-puringu/>

Відео заняття

1. Арт-терапія. Вправа «Мій настрій». Солоне малювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=PvgQhZQjh18>

2. Арт-терапевтичне заняття з використанням нетрадиційних технік малювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=r4Pne-PNCno>

Інформаційні ресурси

1. Модульне середовище для навчання. Режим доступу : <https://msn.khmnu.edu.ua/>.
2. Електронна бібліотека університету. Режим доступу : <http://library.khmnu.edu.ua/>.
3. Репозитарій ХНУ. Режим доступу : <http://elar.khmnu.edu.ua/jspui/?locale=uk>.